

ΘΥΜΗΤΙΚΟ

Τέχνη καμμία δὲ θέλει παραστήσει
Τῆς μάννας του τα κάλλη· ἐδῶ μία μέρα,
Σκόρπια νὰ ταῦρη ὀλόγυρα στὴ φύση,
"Ἄς τρέξῃ τ' ἀγγελουδι ἐκείθε πέρα.

Τὴν ὄσπρη αὐγὴ, τὴ χρυσωμένη δύση,
Τ' ἄνθια, τὴ χλόη, τὸ πέλαο, τὸν αἰθέρα
Ἐχοντας τότε ὡς πρότυπα, θὰ ζήσῃ
Στὸ νοῦ του ὀμπρός ἢ ἀγνώριστῃ μητέρα.

Ἄλλ' ἂν στὴ θεία μορφή τ' ὠραῖο θὰ σμίξῃ,
Ποῦ πέρασε τοῦ κορμιουῦ κάθε στολίδι,
Καὶ τὴν κλεισμένη ἐπιθυμιά του ἀνοίξῃ,

Θὰ τοῦ ζωόρουν ἀπορίας τὸ φρούδι,
Σα μ' ἄφωνη λαχτάρα ὁ Πάππος δεῖξῃ
Ἐνα μικρὸ γυναικεῖο δαχτυλίδι (*).

ΣΤΟΝ ΟΥΡΑΝΟ

Τ' ἀθῶο παιδί, τοῦ κόσμου τὸ καμῖρι,
Ποῦ τέτοιο μυστικὸ θὰ ξεδιαλύνῃ,
Τὸ νοῦ τοῦ φτάνει ὀλόγοργα νὰ πάρῃ
Ἐκεῖ ποῦ ἢ δίψα τῆς ἀλήθειας πίνει.

Στὸ πλάγι τῆς μητρὸς του ἔχει τὴ χάρη
Μὲ μιὰς νὰ ἰδῇ τὴν ἅγια Ἐλεημοσύνη,
Ποῦ ἐν' ἄφθαρτο λευκὸ μαργαριτάρι
Γιὰ κάθε δάκρυ τοῦ φτωχοῦ τῆς δίνει.

Δέχεται ἡ θεία γλυκὰ τὸ ρότμημά του·
Τὰ πάντα τοῦ ξηγάει, καὶ φλογισμένη
Γυρίζει ἐκείθε ἢ φαντασία του κάτω.

Καί, σὰν ἐδῶ στὸν κόσμον ἢ νύχτα βγαίνῃ,
Μὲ τὰ μάτια ψηλὰ καὶ τὴν καρδιά του,
Θωραεῖ τὸ δαχτυλίδι ἄστρο νὰ γένῃ.

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΜΑΡΚΟΡΑΣ

ΧΩΡΙΣ ΟΝΟΜΑ

«Θέλω νὰ σας πῶ τὸν πόνο μου. Κανενὸς δὲν τὸν εἶπ' ἀκόμη. "Ὅχι· ὅτι μοῦ ἔλειψε ποτὲ ἡ ἐμπιστοσύνη. Τὸ μυστικὸ μου εἶνε μυστικὸ ποῦ εἴμπορεῖ νὰ τὸ ἤξεύρῃ ὅλος ὁ κόσμος, χωρὶς νὰ χάσω τίποτε. Καὶ μήπως δὲν τὸ ἤξεύρει;... Ἄλλ' ὅσες φορὲς μοῦ ἀνέβη ὡς τὰ χεῖλη, ἐροβήθηκα νὰ τὸ πῶ σὲ κανένα, μήπως ἤθελ' εὖρω ἀντὶ συμπαθείας ἀπιστίαν καὶ περιγέλο. Καὶ τὸ ἑκατάπια πάλιν ὀπίσω. Μόνον μαζί σας, ἐδῶ δά, δὲν αἰσθάνομαι κανένα φόβο, ὄχι. Ἐπὶ τέλους... καὶ νὰ μὲ περιγελάσετε σεῖς δὲν μὲ μέλει. Θὰ τὸ πῶ νὰ ξεθυμάνω. Περιγελάσετε. Ἀλήθεια... μόνον συζητήσεις δὲν θέλω.»

Ἐρρόφησε τὴν μητέρα του. Γύρω οἱ φίλοι ἐκτυτάχθησαν μὲ μειδιάματα ἀπορίας. Τί ἔτρεχεν; Ἀπόψε εἶχε πῖει ἕνα ποτήρι περισσότερο. Αὐτὸ ἄρα γε τοῦ ἔδωσε τὸ θάρρος ν' ἀνοίξῃ ἀληθινὰ τὴν καρδίαν του, ἢ μήπως ἐξήσθη ἢ φαντασία του μέχρι τῆς δημιουργίας πλασμάτων περιβεβλημένων τὸν χιτῶνα τοῦ πραγματικοῦ; Καὶ μὴ δὲν ἦτο καλλιτέχνης, ἱκανὸς νὰ πάθῃ καὶ ἐκ τῶν συλλήψεων αὐτῶν τῶν ἐσωτερικῶν, ὅπως καὶ ἐξ ὅσων ἀντῆρων ἐξῶθεν εἰς τὴν αἰσθητικότητά του; Τὸν ἤκουον περίεργοι, προσεκτικοί, χωρὶς διακοπήν.

«Δὲν ὑπάρχει μεγαλύτερον δυστύχημα δι' ἕνα

(*). Ἐβόηκε λόγος ὅτι ἡ πολυθρήνητη βασιλοπούλα μὰς ἔδωσε μία φορά στὴ Μεγάλῃ Κυρία ἕνα τῆς δαχτυλίδι, καὶ τῆς ἐπαγγέλει νὰ τὸ πούλῃ κρυφά, θέλοντας μὲ τὸ τίμημά του νὰ βοηθήσῃ μία φτωγὴ γυναίκα — ὅτι ἡ Μεγάλῃ Κυρία ἐδέχτηκε συγκινημένη τὴν ἅγια παραγγελίαν, ἀλλὰ, προτοῦ τὴν ἐνεργήσῃ, φανέρωσε τὰ πάντα στὴ Βασιλέα, ὅπου, μὲ ἀξιωματικὴ ἀμύλλα χριστιανικῆς φιλανθρωπίας, ἐγένηκε ἀγοραστὴς τοῦ δαχτυλιδιοῦ καὶ τὸ ἀκριβοπῆρωσε βοηθώντας τὴ θεάρεστὴν πράξιν, χωρὶς νὰ χάσῃ τὸ διπλοπολύτιμον θυμητικὸν τῆς.
Γ. Μ.

ἄνθρωπον, παρὰ νὰ εἶνε βλάξ καὶ νὰ τὸ γνωρίζῃ. ... Ἄχ! κ' ἐγὼ εἶμαι βλάξ καὶ τὸ γνωρίζω. ... Μὴ βλέπετε ἕνας τὸν ἄλλο μὲ τόσην ἐκπλήξιν. Ναί, σὰς εἶπα, τὸ γνωρίζω. Πιστεύσετέ μου. Ἄν δὲν τὸ ἔχετε ἐννοήσει ἕως τώρα, τόσο τὸ χειρότερον γιὰ σας. Γιατί γελᾶτε;... Γελᾶτε, ἀλλὰ πιστεύστε. Ἡ μανία μου εἶνε νὰ μὲ πιστεύουν, πάντοτε νὰ μὲ πιστεύουν. Ψέμματα δὲν λέγω, ὄχι ποτέ. Ἀλλὰ ἡ ἀλήθεια ἢ βαθεῖα, ἢ κρυμμένη, ἢ ἀληθινὴ ἀλήθεια, εἶνε συχνὰ τόσο παράξενη, ὥστε βλέπετε χρειάζεται πολὺ μεγάλος κόπος διὰ νὰ τὴν πιστεύσῃ ὁ κόσμος ὅταν ἐξῆρα φανερόνεται. Ὅλων τὰ μάτια δὲν ἔχουν τὴ δύναμι νὰ βλέπουν εἰς τὸ βάθος. Ἀγαπητοί μου φίλοι, εἶμαι βλάξ. Δὲν τὸ λέγω τώρα διὰ πρώτην φοράν. Αὐτὴ τὴν κομβέντα τὴν ἔκαμα μὲ τὸν ἐαυτὸ μου ἀπὸ χρόνια τώρα καὶ τὴν κάμνω κάθε μέρα, κάθε ὥρα, κάθε στιγμὴ. Ἐβασάνισα τὸ ζήτημα καλὰ, καλὰ, καλλίτερ' ἀπὸ κάθε ἄλλο. Μὲ ξεύρετε τώρα πειά. Διὰ νὰ ἔλθω ἐγὼ εἰς ἕνα συμπέρασμα, θὰ πῆ ὅτι δὲν μοῦ μένει καμμίαν ἀμφιβολίαν περὶ τοῦ λογικοῦ δρόμου ποῦ ἠκολούθησα. Μὲ ξεύρετε τώρα πειά. Αἶ, μάθετε λοιπὸν ἀκόμη ὅτι εἶμαι βλάξ.

«Ὅ, τι δὲν εἶνε γυμνόν, εἶνε σκεπασμένον. Ἴδου ἕν ἀξίωμα λογικώτατον, πιστεύω. Προσέξατέ το, ἐφαρμόσατέ το καὶ θὰ λυθοῦν ἀμέσως ὅλαι σας αἰ ἀπορίαι. Διὰ σας ἡ βλακεία μου δὲν εἶνε γυμνή, εἶνε σκεπασμένη βλακεία... Ἀνθρώπους σὰν κ' ἐσὰς τοὺς ἀπατῶ εὐκόλα, τοὺς ἀπατῶ σὰς λέγω, τὸ εἰξεύρω. Εἶμαι ὀλίγον παικτικὸς, εἶμαι ὀλίγον κριτικὸς, ἔχω κάποιαν φήμην εἰς τὸν κόσμον τῶν γραμμάτων· δὲν εἶν' ἔτσι; Βλέπετε ὅτι δὲν μετριοφρονῶ πολὺ. Σεῖς τώρα μ' ἐκτιμᾶτε, τὸ ἐννοῶ· καὶ μαζί μὲ σας μ' ἐκτιμᾶ ὅλος ὁ κόσμος ποῦ γρά-

φει ἢ διαβάζει. Ἡ ἀνοησία τοῦ κόσμου αὐτοῦ δὲν ἔφθασεν ἴσως ἀκόμη εἰς τὸ σημεῖον νὰ μὲ νομίσῃ μεγαλοφυᾶ, ἀλλ' ἀφύκτως ἂν τολμήσω ποτὲ νὰ ἰσχυρισθῶ μπροστά του ὅτι εἶμαι βλάξ, θὰ φωνάξῃ ὅτι εἶμαι καλὸς διὰ τὸ Φρενοκομεῖον — ἢ τουλάχιστον ὅτι ἤπια ἓνα ποτήρι μπύρα περισσότερο... Διερμηνεύω καλὰ τὴν σιωπὴν σας; Ἀπόδειξις ὅτι ἀληθινὰ εἶνε ὅσα σὰς λέγω.

«Βγῆτε ὅμως ἔξω ἀπὸ αὐτὸν τὸν ἀνόητον, τὸν κακορροϊζικόν, τὸν τυφλόν, τὸν γελοῖον κόσμον τῶν γραμμάτων. Ἐρωτήσατε τοὺς ἀνθρώπους ποῦ τᾶχουν τετρακόσα, τοὺς ἀνθρώπους ποῦ ζεύρουν ἐμένα καὶ ὄχι τὰ βιβλία μου, τὸ πρόσωπόν μου καὶ ὄχι τὰ προσωπεῖά μου — ἐρωτήσατε αὐτοὺς καὶ ἰδῆτε ἂν δὲν θὰ σὰς ποῦν μ' ἓνα στόμα ὅτι σήμερα εἶπα τὸν πεῖδ σωστὸ λόγον τῆς ζωῆς μου. Εἶμαι βλάξ. Πόσες φορές τὸ ἄκουσα νὰ μοῦ τὸ λέγουν κατὰ πρόσωπον! Πόσες φορές τὸ ἐμάντευσα, τὸ αἰσθάνθηκα, τὸ ἐκλεψα νὰ τὸ λέγουν ἀπὸ πίσω μου! Πόσες φορές ὁ λόγος αὐτός μου ἐξῆπνησε τὴ συναίσθησι, μοῦ κατηύνασε τὴ φιλοδοξία, μοῦ ἐψύχρανε τὸν ἐνθουσιασμό, μοῦ ἐταπείνωσε κάθε φίλαντον ἰδέα, ποῦ μοῦ ἐμπνεύσαν τυχόν οἱ ἐπαινοὶ τῶν ἀνοήτων. Εἶμαι βλάξ! Αὐτὸ λέγει ὁ σωστός, ὁ φρόνιμος κόσμος. Τὰ ἄλλα ποῦ λέτε σεῖς εἶνε κολοκύθια. Δὲν ξέρω νὰ μιλήσω, δὲν ξέρω νὰ φερθῶ, δὲν ξέρω νὰ ζήσω. Εἶμαι ἄτολμος, εἶμαι σκαῖός, εἶμαι ἀδέξιος, λέγω ὅλο καὶ ἀνοησίες. Ἄμα πᾶρω λιγάκι θάρρος ἔρχομαι στὸ ἄλλο ἄκρον· γίνομαι χάχας, φαφλατᾶς, σαχλός. Δὲν λογαριάζω τὸν κόσμον τῶν γραμμάτων, σὰς τὸ ξαναλέγω· ἐκεῖ πιθανόν πολὺ νὰ κάνω καὶ φηγοῦρα. Ἐγὼ λογαριάζω τὸν ἄλλον κόσμον, τὸν κόσμον τὸν ἀληθινόν, τὸν πραγματικόν, τὸ φρόνιμον, αὐτὸν εἰς τὸν ὅποιον πρέπει κανεὶς νὰ ζήσῃ καὶ νὰ εὐδοκιμήσῃ. Αἶ, εἰς αὐτὸ τὸν κόσμον ἐγὼ κάμνω φιάσκο. Πιστεύσατέ το, κύριοι. Ἀποτυγχάνω ὅσον εἶν' ἐπόμενον ν' ἀποτυγχάνῃ ἓνας... βλάξ τέλος πάντων. Ἡ μορφή μου, ἡ ἐνδυμασία μου, ἡ φωνή μου, ἡ προσφορά μου, οἱ τρόποι μου, τ' ἀστεῖά μου, τὰ σοβαρά μου, τὰ μίση μου, οἱ ἐρωτές μου, ὅλα εἶνε γελοῖα, ἀπεριγράπτως γελοῖα, βλακωδῶς γελοῖα. Καὶ τί θὰ πῆ γελοῖα; θὰ μ' ἐρωτήσουν οἱ σοφισταί. Δὲν ξεύρω. Ἐνα μονάχα ξεύρω, ὅτι ὁ κόσμος — εἶπαμε ποιὸς κόσμος — γελά μαζί μου. Γελά... τὸ ἐννοεῖται, κύριοι, αὐτό; Ὅσοι δὲν εἶνε τόσο κακοὶ νὰ μὲ γελάσουν μὲ οἰκτεῖρουν· οἱ ἄλλοι, ποῦ οὔτε μὲ γελοῦν, οὔτε μὲ οἰκτεῖρουν, αὐτοὶ οὔτε κἄν μὲ συλλογίζονται ὅτι ὑπάρχω. Δι' αὐτοὺς εἶμαι ἓνα μηδέν, ἓνα guarda e passa, βλάξ καὶ τίποτε ἄλλο.

«Ἐγὼ ὅμως τὸν λαχταρῶ τὸν κόσμον αὐτὸν ποῦ μὲ περιφρονεῖ. Ἄν εἶμαι τάχα ποιητής, μὴν πιστεύσετε ὅτι δὲν ἔχω διόλου καρδιά. Μὴν ἀκούτε τί λέγω, μὴν ἀκούτε τί γράφω. Ἄνθρω-

πος εἶμαι καὶ ἐγὼ καὶ ἀγαπῶ τὸν κόσμο. Εἰς αὐτὸν ἀφιέρωσα τὰ γλυκύτερά μου ὄνειρα, δι' αὐτὸν ἔπλασα τὰ λαμπρότερα μου σχέδια... Ἄχ! πῶς ἠθέλησα νὰ εἶμαι καὶ ἐγὼ ἓνας ἄνθρωπος συμπαθῆς καὶ ἀξιαγάπητος· νὰ μ' ἀκούουν ὅταν ὀμιλῶ καὶ νὰ μὴ γελοῦν, νὰ παίζω πιάνο ὅταν χορεύουν καὶ νὰ μὴ τὰ χάνω· νὰ χορεύω καὶ νὰ μὴ καταπατῶ τὸν κόσμο — εἶπαμε ποιὸν κόσμο — νὰ διηγοῦμαι τίποτε καὶ νὰ μὴν κοκκινίζω, νὰ μὴν μπερδεύωμαι, νὰ κερδίζω χρήματα σὰν τὸν ἀδελφὸ μου, νὰ ζεύρω νὰ ντύνομαι σὰν ἐκεῖνον, νὰ ἐπιβάλλωμαι, νὰ ἐμπνέω ἔρωτα εἰς τὴν γυναῖκα ποῦ ἀγαπῶ, νὰ γείνω ἓνας ἀφωσιωμένος σύζυγος καὶ ὕστερα ἓνας καλὸς πατέρας... σὰν τὸν δικό μου. Ἰδοῦ ποῖα εἶνε τ' ἀληθινὰ ὄνειρά μου. Οἱ στίχοι μου εἶνε ψεύτικοι. Ἐγὼ μισάνθρωπος; Ἐγὼ ἐκκεντρικός; Ἐγὼ! Ὡ, βέβαια δὲν μὲ γνωρίζει ὁποῖος τὸ λέγει· δὲν μὲ γνωρίζει διόλου. Ἡ δύναμις μου λείπει καὶ ὄχι· ἡ θέλησις. Εἶμαι βλάξ φύσει, ἐτελειώσε. Καὶ αὐτὰ ποῦ γράφω βλακείες εἶνε, ἡ κριτικὴς καὶ τὰ ποιήματα. Ἀπόδειξις ὅτι τὰ θαυμάζουν ὅλοι... οἱ βλάκες. Δόστε τα εἰς ἓνα φρόνιμον ἄνθρωπον, σὰν τὸν πατέρα μου, νὰ κουνήσῃ τὸ κεφάλι του...

«Καμμίαν φορὰν κατορθῶν νὰ κοιμίζω τὸν γῦπα ποῦ κατατρῶγει τὰ σπλάγγνα μου. Καμμίαν φορὰν; συχνὰ μάλιστα. Πλανῶ τὸν ἑαυτό μου. Πέρνω τοῖς μετρητοῖς κανένα ἐπαινον εἰρωνικόν, παρεξηγῶ καμμίαν φιλοφρόνησιν τυπικὴν, βασιζομαι εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς γνωριμίας κανενός, ἡ ὁποία, πρὶν μὲ καταλάβῃ τί εἶμαι, εἶνε ἐνίοτε ἀρκετὰ εὐσέβαστος, κλείνω τὰ μάτια καὶ τ' αὐτιά... καὶ κοιμοῦμαι· μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι ἐπιτυγχάνω. Ἄλλὰ πόσον σκληρὰ μοῦ εἶνε κατόπιν ἡ ἀφύπνισις εἰς τὴν πραγματικότητα! Αἰσθάνομαι πόνον θανάτου κάθε φορὰν. Ὡς νὰ μ' ἐγκατέλειπε διὰ μιᾶς τὸ θάρρος νὰ ξαναρχίσω ζωὴν μὲ τοιοῦτους ὄρους, θέλω καὶ ἐγὼ τότε, ὡς ὁ ποιητής, νὰ μὴ ζῶ, μὰ δίχως νὰ πεθάνω. Καὶ κλαίω καὶ μὲ δάκρυα ξεθυμαίνω. Καὶ ἀφ' οὗ χύσω ὅλα μου τ' ἀληθινὰ, χύνω καὶ μερικὰ ψεύτικα εἰς τοὺς στίχους μου — τὰ νόθα μου παιδιὰ. Εὐρίσκομαι καὶ σήμερα ὑπὸ τὸ κράτος μιᾶς τοιαύτης ἀφυπνίσεως, βέβαια ὅμως τῆς πεῖδ σκληρῆς ἀπ' ὄλες. Καὶ κλαίω. Συγχωρήσατέ με, καλοὶ μου φίλοι, ποῦ κλαίω μπροστά σας. Εἶνε δάκρυα τὰ λόγια μου αὐτά... Ἀκούτε.

«Εἰς τὸν ἔρωτα ὑπέφερα τοὺς μεγαλητέρους ἐξευτελισμούς. Εἰς τὸ κεφάλαιον αὐτὸ ἐπόνεσα, ἐμαρτύρησα περισσότερον. Φυσικὸν εἶνε ἀφ' οὗ νέος εἶμαι. Δὲν ἐτόλμησά ποτε ν' ἀτενίσω ἔρωτικῶς γυναῖκα, χωρὶς νὰ γελοιοποιήσω τὸ αἰσθημά μου καὶ τὸν ἑαυτό μου. Διὰ τίποτε δὲν εἶμαι ἱκανός. Μοῦ λείπουν τ' ἀνδρικὰ προτερήματα, ἀκόμη δὲ καὶ ἡ τέχνη, ἡ ἐπιτηδεύουσις, ἡ σοβαρότης. Ὁ κακόμοιρος! Νομίζω ὅτι ὁ κόσμος εἶνε ὅπως τὸν

διαβάζω εις τὰ βιβλία μετὴν ἀντίληψιν τῶν βλακῶν. Εἰς κάθε περίστασιν ἔχω ἓνα σωρὸ παραδείγματα καὶ γνώμας καὶ ἀξιώματα καὶ κανόνες. Καὶ ὅμως ποτὲ δὲν ἠμπόρεσα νὰ ἐφαρμόσω κανένα, ποτὲ ν' ἀπολαύσω τίποτε. Πταίουν ἐκεῖνα ποῦ εἶνε ψεύτικα, ἢ ἐγὼ ποῦ εἶμαι βλάξ;... Ἦρχοντο ἐν τούτοις καὶ στιγμαὶ ποῦ ἐπαρηγοροῦμην διὰ τὴν καταστροφὴν αὐτήν. Ὁ ἐγωϊσμός μου ἐνέπνεε τὴν ἰδέαν ὅτι πιθανόν ἦτο ν' ἀπετύγχανα εἰς τὸν ἔρωτα, διότι δὲν εἶχα βροθὴ ἀκόμη τὸ ἰδανικόν μου... τὸ ἰδανικόν τοῦ ποιητοῦ, τοῦ ἀνθρώπου τῶν γραμμάτων, τοῦ βλακός. Ἄ, βέβαια, ἔλεγα, ἦσαν ἀνάξιαί μου ὅλαι αὐταὶ ποῦ εἶχα ἀγαπήσει. Δὲν μ' ἐξετίμησαν, διότι δὲν ἦσαν ἰκαναί· μετὴν περιφρόνησαν, διότι δὲν ἠμποροῦσαν νὰ με καταλάβουν. Ἦσαν ὑπάρξεις πεζαί, κτήνη· κ' ἐγὼ — ἐγὼ, ἀκούτε! — μετὴν κτήνη δὲν εἰμπορῶ νὰ ἔλθω εἰς καμμίαν συνεννόησιν. Καὶ εἰς τὴν περιφρόνησιν τῶν ἀντέτασσα περιφρόνησιν, προσποιητὴν εἰς τὴν ἀρχὴν, εἰλικρινῆ κατόπιν, καὶ τὰς ἐξεδικούμην μετὴν στίχους σκληροῦς, τοὺς ὁποίους δὲν ἤξευραν, ἀλλοίμονόν μου! οὔτε νὰ διαβάσουν...

«Ἐπὶ τέλους βροθὴ καὶ ἐγὼ τὸ ἰδανικόν μου. Νὰ γυναῖκα, ἢ μόνη ποῦ θὰ ἠμποροῦσε νὰ μ' ἐννοήσῃ, νὰ μ' ἀγαπήσῃ... Εἶχεν ὅλα τὰ φυσικὰ καὶ διανοητικὰ προτερήματα. Ἐλαμψε κυριολεκτικῶς εἰς τὰ μάτια μου καὶ εἰς τὸ νοῦ μου. Ἀψηλή, ξανθὴ, γαλανή. Εὐφυής, πολυμαθής, ἀγαθὴ. Φαντασθῆτε ὅτι μ' ἐγνώριζε πρὶν μετὴν γνωρίσει, ἀπὸ τὰ ἔργα μου — καὶ ξεῦρετε πλέον τί θὰ πῆ: γνωρίζειν τινὰ ἀπὸ τὰ ἔργα του... Ἐξ ἀρχῆς μου ἔδειξε μεγάλην φιλίαν καὶ προτίμησιν. Τοὺς παρέβλεπεν ὅλους καὶ ἤρχετο κοντὰ μου νὰ καθήσῃ καὶ νὰ μοῦ μιλήσῃ ὡς ὀλοκληρῆς. Πῶς ἐσυμφωνοῦσαμε εἰς ὅλα, καμμιά φορὰ καὶ πρὶν ἐκφρασθῶμε. Εἶνε ἢ μόνη γυναῖκα, ποῦ ἐτόλμησα νὰ τῆς ὀμιλήσω καὶ νὰ τῆς ὀμιλήσω πολύ, χωρὶς νὰ με πάρῃ γιὰ βλάκα. Τί λέγω; Καλ' αὐτὴ ἐνθουσιάσθηκε. Καὶ φέμματα ποῦ τῆς ἔλεγα; ἓνα σωρὸ. Πῶς δὲν μ' ἀρέσει ὁ κόσμος ὁ πολὺς, πῶς μ' ἐνοχλεῖ ἢ ἐλαφρὰ μουσική, πῶς μετὴν τρελαίνει ἢ γαλλικὴ κουζίνα, πῶς μ' ἀρέσει ἢ σαρακοστὴ καλλιτέρα ἀπὸ τὴν ἀποκροῖά, πῶς ἐργάζομαι δεκατέσσερες ὥρες τὴν ἡμέρα... Τέλος πάντων τὴν ἀγάπησα, τὴν ἀγάπησα πολύ, μετὴν τὰ σωστά μου. Ὀλίγην δυσκολίαν βροθὴ καὶ τῆς τὸ πῶ. Τὸ ἤκουσε μετὴν μεγάλην εὐχαρίστησιν, τὸσον ποῦ μ' ἐβεβαίωσε — πρᾶγμα πρωτοφανές διὰ τὸν κόσμον ποῦ εὐρισκόμεθα — ὅτι ἦτο ἔτοιμη νὰ μοῦ τὸ πῆ ἐκεῖνη, ἂν ἐγὼ δὲν τὴν ἐπρολάμβανα. Συνεννοήθημεν θαυμάσια. Ἐρως θερμότερος δὲν πιστεύω ν' ἀναψῆν ἄλλος ἀπὸ καταβολῆς. Καὶ κορίτσι μιά φορὰ. Φαντασθῆτε ὅτι ἤξευρε καὶ λατινικά. Ποιὰ εἶνε, μὴ θελήσετε νὰ σᾶς πῶ. Μάθετε τὴν ἱστορίαν αὐτὴν χωρὶς ὄνομα. Τὸ χωριὸ τὸ ξεῦρετε...

«Πῶς μ' ἐκολάκεις ὁ ἔρως τῆς! Τὰ εἶχα λησμονήσει ὅλα καὶ ἤμουν ὁ πειὸ εὐτυχισμένος ἀνθρώπος. Θὰ ἔλεγε κανεὶς ὅτι ὁ γυψὸς ἀπέθανε. Ἦμποροῦσα νὰ προσκαλέσω τὸν πατέρα μου, τὸν ἀδελφόν μου, καὶ ὅλους τοὺς πατέρας καὶ τοὺς ἀδελφοὺς τῶν βλακῶν. Ἦμουν εὐφυής, τί λέγω; μεγαλοφυής, ἀφ' οὗ τὸ ἔλεγεν ἐκεῖνη... Ποτὲ μετὴν ποῦ δὲν ἤκουσε μεγαλητέρους ἐπαίνους. Καὶ τὰ μάτια μου; Τί μεγάλα μάτια, λαμπρά, ὠραία, γεμάτα ποίησι καὶ ζωῇ... Ἄμετὰ χέρια μου; Τί χέρια λευκά, λεπτὰ, ἀριστοκρατικά, πλούσια εἰς γραμμὰς εὐφυίας καὶ θελήσεως. Ὅλοι οἱ ποιηταὶ τῆς καρδιάς εἶχαν ὠραῖο χέρι. Ὁ Μπαίρον, ὁ Χάινε, ἐγὼ... Ἄ, ἦτο πλέον καιρὸς νὰ μάθῃ ὁ κόσμος τὴν εὐτυχίαν μου. Ἦθελα νὰ θριαμβεύσω, ν' ἀκουσθῶ, νὰ ζηλευθῶ. Δὲν βασταῖσα πειά. Ἐμένα, ἐμένα μόνον ἀγαπᾷ ἓνα τέτοιο κορίτσι, ποῦ μ' ἐγνώριζε μάλιστα πρὶν μετὴν γνωρίσει... Καλὲ δὲν ἀκούτε σεις; σεις τοὺς ὁποίους περιφρόνησε καὶ ἀπηξίωσεν ἢ θεά, ἢ ἀποκρούουσα τῶν κτηνῶν τὴν λατρείαν;... Ἐξέλεξα ἀπὸ τοὺς φίλους μου τὸν κατάλληλον διὰ τὴν ἐκμυστήρευσιν — ἓνα νέον τοῦ κόσμου ἐννοεῖται — καὶ μίαν ἡμέραν ποῦ δὲν θὰ λησμονήσω ποτέ, ἔτσι πλαγίως καὶ ὡς εἶδος προεισαγωγῆς, ἤρχισα νὰ προκαλῶ τὴν γνώμην του περὶ τῆς ἐρωμένης μου.

«Μόλις ἐπρόφερα τὸνομά τῆς (μὴ σκανδαλίζεσθε) συνωφρωθῆ, εἰς τρόπον ποῦ ἐκόπηκαν τὰ ἦπατά μου.

«— Καὶ τί; δὲν σ' ἀρέσει; ἐτόλμησα νὰ τὸν ἐρωτήσω.

«— Οὐφ, καυμῆνε, κοροιδεύεις; Ἀγκαλὰ ἐσύ... «εἶσαι βλάξ» ἤθελε βέβαια νὰ εἴπῃ· ἀλλὰ οὔτε καὶ ἐγὼ δὲν ἤξευρα τί τὸν ἐκράτησε. Τί θὰ πάθαινε ἂν τῶλεγε;...

«— Τί νὰ σοῦ πῶ, ἀδελφέ. Ἐμένα αὐτὸ τὸ κορίτσι μ' ἀρέσει.

«Καὶ ἀρχίζω διαλεκτικῶς ἀπὸ τὰ χυδαῖότερα προτερήματα, τὸν ἠρώτησα περὶ τῆς καλλονῆς τῆς.

«— Καλλονὴ αὐτὴ! εἶπεν ὁ φίλος μου. Μετὰ τὰ σωστά σου; Ἄμ δὲν βλέπεις, καυμῆνε, ποῦ ἀπ' τὴν πολλὴ μελέτη, ἔγεινε σὰν μπακαλιάρος;

«Τὸ ἐκατάπια καὶ αὐτό.

«— Εἶνε ὅμως πολὺ γραμματισμένο καὶ πολὺ ζυπνὸ κορίτσι» εἶπα.

«— Νὰ τώρα πάτησες τὴν πῆτα. Αὐτὴ, καλὴ, ζυπνὴ, ἢ σχολαστικὴ, ἢ γελοία, ἢ σαγλή, ποῦ διαβάζει λατινικά ποιήματα; Εἶνε βλάξ!

«Βλάξ! Ὡ ἐρήμωσις καὶ καταστροφὴ. Ὁ ἦλιος τῆς αὐγῆς φωτίζει πεδίον ἀπέραντον, αὐγμῆρον, γεμάτων ἀπὸ πτώματα αἰμόφυρτα. Εἶμαι παράφρων... Βλάξ! δι' αὐτὸ λοιπὸν μετὴν γάπα ἐμένα. Ὅποια ἀφύπνισις. Θεέ μου! Καὶ τὸ εἶχα λησμονήσει, κύριοι! Βλάξ! μόνον μιά τέτοια ἠμποροῦσε ν' ἀγαπήσῃ ἓνα βλάκα. Ναι,

χωρίς άλλο! Δέν μου ἔμενε πλέον καμμία ἀμφιβολία ὅτι ὁ φίλος μου εἶχε δίκιο. Ὁλος ὁ κόσμος ἄλλως τε εἶδα ὅτι τὸν ἐδικαίονε. Ῥώτησα καὶ ἔμαθα. Ἦτο βλάξ. Καὶ μήπως δὲν τὸ εἶχα μαντεύσει ἀμυδρῶς, ἀορίστως, διὰ τὸ πιστεύσω ἔτσι εὐθὺς μὲ μίαν λέξιν τοῦ φίλου μου;

«Καὶ τώρα; Ποτέ μου δὲν ἐμίσησα εἰς τὸν κόσμον ἄνθρωπον, ὅπως αὐτὴν τὴν γυναῖκα, τὴν μόνην ποῦ μὲ ἀγάπησε.»

★

Εἶπε καὶ ἐστράγγισε τὸ ποτήριόν του. Ἐσιώπησεν ὀριστικῶς, ἀμετακλήτως. Θὰ ἔλεγε κανεὶς ὅτι ἔπαθεν ἀπὸ ἀφασίαν. Τόση ἦτο ἡ ἐπιμονὴ του καὶ ἀπόψε καὶ πάντοτε ὁσάνκι τὸν ἠρώτων περὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ. Οἱ φίλοι του ἔμειναν διὰ παντός εἰς τὴν ἀμφιβολίαν, ἂν ὅσα εἶπε τὰ ἐπίστευε πράγματι, ἢ ἂν ἦσαν γεννήματα ὥρας κακῆς, παραδοξολογίαί μόλις στιγμιαίας πίστεως ἄξιαί.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

ΔΙ' ΕΝΑ ΣΟΦΟΝ ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΟΓΡΑΦΟΝ

Σπανίως βιβλίον συγγράφεται μεθ' ὅσης συντάσσεται ἐπιμελείας περὶ τὴν λεγομένην γλώσσαν τῶν λογίων ἢ «Νέα Ἡμέρα» τῆς Τεργεστής. Οὐδεὶς νομίζω, ἐκ τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ ἐγκρίτου φύλλου φρονεῖ ἀντίθετα περὶ αὐτοῦ. Ἡ «Νέα Ἡμέρα» εἶνε μοναδικὸν φύλλον ὃχι μόνον ἐν σχέσει πρὸς τὰ ἡμέτερα, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰ τῶν ἄλλων χωρῶν, ὅπου τὸ σύνθημα τῆς πρὸς τὴν γραμματικὴν ἀνευλαθείας καὶ τῆς ἀφροντισίας πρὸς τὴν γλώσσαν δίδεται συνήθως ὑπὸ τῶν ἐφημερίδων ἐνῶ, τούναντίον, ἡ Τεργεσταία ἐφημερίς δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς φιλολογικὸν φροντιστήριον παντὸς φιλοδοξοῦντος νὰ γράφῃ καλλιπεῶς καὶ κανονικώτερον τὴν γλώσσαν τῶν λογίων. Παρατηρῶ μόνον ὅτι, καθὼς εἰς Ῥώμην ἄγουσι πολλαὶ ὁδοί, οὕτω καὶ πολλοὶ δρόμοι φέρουσιν εἰς τὴν καλλιπέειαν, κατὰ δυστυχίαν δὲ μία καὶ μόνη μέθοδος δὲν ὑφίσταται πρὸς ἐπίτευξιν τῆς ὀρθοπεείας ἢ καὶ ἂν ὑφίσταται, τὸ ζήτημα ἀκριβῶς εἶνε περὶ τοῦ τίς ἐκ τῶν Ἑλλήνων λογίων σφώτερον νέμεται τὸν μυστηριώδη τοῦτον θησαυρόν. Διότι, ὡς ἡ «Νέα Ἡμέρα» διὰ τῶν ἀρθρῶν, μεταφράσεων καὶ ἐπιφυλλιδῶν τῆς, οὕτω λ. γ. καὶ ὁ καθηγητὴς Κόντος διὰ τῶν «Γλωσσικῶν παρατηρήσεων» ὑπὲρ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ιδέας ἀγωνίζεται: ὑπὲρ τοῦ ὀρθοπεῶς καὶ καλλιπεῶς γράφειν ὑπὲρ τοῦ ἐλλήνιζειν. Ἀλλ' ὅμως ἡ τοιαύτη κοινοπραγία δὲν ἐμποδίζει βαθύτατα νὰ ἀλληλεγγυηθῶνται καθηγητὴς Κόντος καὶ Τεργεσταία «Ἡμέρα», καὶ νὰ ἀφιερῶν ἑαυτὴ πρὸς τιμὴν ἐκείνου τὰ ἐξῆς σημαντικὰ ἐν τῷ φύλλῳ τῆς

6 Ἰουλίου 1891: «Ἐπτὰ θιασῶται τοῦ καθηγητοῦ Κόντου ἀπεφάσισαν νὰ πανηγυρίσωσι τὴν εἰκοστὴν πέμπτην ἐπέτειον τῆς ἀνακηρύξεώς του εἰς διδάκτορα διὰ τῆς ἐκδόσεως φιλολογικῶν διατριβῶν καὶ διὰ διαγωνίσματος. Θέμα τοῦ διαγωνίσματος ἔσται, ὡς λέγεται, τὸ «Μωρίας Ἐγκώμιον». Ἀλλ' ἡ πρότασις μετέχει καὶ κακοηθείας, διότι ὁ ἡμιμαθὴς λογιώτατος, εἰς ὃν πρόκειται νὰ ἀπονεμηθῇ ἡ ἐξαιρετικὴ αὐτῆ τιμὴ, γνωστός ἐγένετο μόνον ὡς ὑβριστὴς ὄλων τῶν διδασκάλων του γένους ἀπὸ Κοραῆ μέχρι Ῥαγκαβῆ». Γνωστὸν δὲ ὅτι ἀπὸ αἰῶνος ἤδη οἱ δριμύτεροι λιβελλοὶ γράφονται καὶ αἱ βαρύτεραι ὑβρεῖς ἐκτοξεύονται ὑπὸ λογίων κατὰ λογίων καὶ ὑπὸ διδασκάλων κατὰ διδασκάλων, ἐνῶ πάντες οὗτοι οἱ πρὸς ἀλλήλους ἐχθιστοὶ ἐν καὶ τὸ αὐτὸ τρέφουσιν ἰδανικόν: τὴν ἀνόρθωσιν τῆς γλώσσης.

Κατάστασις διὰ νὰ σκεσθῇ τις ὅτι πρὸς ἀνόρθωσιν τῆς γλώσσης δὲν ἰσχύει μόνον τὸ ὀρθογραφεῖν αὐτὴν, καὶ ὅτι ἡ καλλιπέεια δὲν εὐρίσκειται ἐκεῖ ὅπου τὴν ζητοῦν, κατ' εὐσεβῆ παράδοσιν, οἱ λόγοι καὶ οἱ διδάσκαλοι. Ἀλλὰ σκοπὸς τοῦ παρόντος ἀρθριδίου δὲν εἶνε νὰ περιπλανηθῶ εἰς τοιαύτης σκέψεως λαβύρινθον. Ἄλλοτε ἴσως ἐπανέλθω εἰς τὸ περίπλοκον, ἀλλὰ καὶ ἐλκυστικὸν τοῦτο θέμα· εὐτυχῆς καὶ τότε θὰ ἐλογιζόμην, ἂν κατώρθωνα νὰ ἐννοηθῇ ὅτι τὴν καλλιπέειαν δὲν πρέπει νὰ τὴν ἀντιλαμβανόμεθα ἀλλέως ἢ ὡς ἀντελαμβανέτο τὴν ἀρμονιανὸς Σολωμός: «Πίστειςέ μου, διδάσκαλε, ἡ ἀρμονία τοῦ στίχου δὲν εἶνε πρᾶγμα ὄλο μηχανικόν, ἀλλὰ εἶνε ξεχειλισμα τῆς ψυχῆς...» Ἀπὸ τοιοῦτον ψυχικόν ξεχεῖλισμα ἐπήγαγε πάντοτε καὶ πηγάζει τῶν συγγραφέων ἡ γνησία καλλιπέεια, δύναμις οὐδόλως ἡ ἐλάχιστη σχετιζομένη πρὸς τὴν μηχανικὴν κατὰστροφῶν φράσεων συμφωνῶς πρὸς ὀρθογραφικοὺς κώδικας. Ἄλλ' εἰς ἄλλοτε τὰ σπουδαία. Σήμερον ἤθελα δι' ὀλίγων νὰ ἐκθέσω τὴν ἐντύπωσιν τὴν ὁποίαν μου ἐπροξένησε κρίσις τις δημοσιευθεῖσα πρό τινος ἐν ἐπιφυλλίδι τῆς «Νέας Ἡμέρας»· κρίσις, γεμάτη ἀπὸ ἀκρισίαν, φαδρότατα διαθέτουσα, καὶ ἀξία προσοχῆς μόνον διότι ἐφιλοξενήθη ὑπὸ τῆς «Νέας Ἡμέρας». Δυσκολεύομαι νὰ πιστεύσω ὅτι ὁ ἄξιος καὶ συνετὸς συντάκτης αὐτῆς, ὁ Ἀλέξανδρος Βυζάντιος, ὅσον δυσμενῶς καὶ ἂν διάκηται, ὅσον αὐστηρῶς καὶ ἂν κρίνῃ τὴν σύγχρονον φιλολογικὴν κίνησιν, συμμερίζεται καθ' ὅλα τὰς σκέψεις καὶ ἐπιδοκιμάζει τὰς ἐκφράσεις τοῦ ἐπιφυλλιδογράφου του περὶ τῶν ὁπωσδήποτε πρωτοστατούντων ἐν τῇ κινήσει ταύτῃ. Ἀλλὰ δὲν εἶνε πρώτη φορά καθ' ἣν, ἀντὶ νὰ κρίωνται, ἀντὶ νὰ ἐλέγχωνται, ἀντὶ νὰ ἐπιτιμῶνται μετὰ πάσης ἔστω αὐστηρότητος, οὗτοι διασύρονται μωρῶς καὶ ὑβρίζονται κακοῦθως διὰ τῶν ἐπιφυλλιδῶν τῆς «Νέας Ἡμέρας», ἀναμιξὶ καὶ ἀδιακρίτως πρεσβύτεροι καὶ νεώτεροι, πάντες οἱ ὁπωσδήποτε φιλοτιμούμενοι νὰ συνεργασθῶσιν